

به نام خدا

حسابرسی ۱

مؤلفان:

مهدی اتحاد فرد

آزاده گودرزی معصومی

هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی ناشر ممنوع است. متخلفان به موجب قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

◀ عنوان کتاب: **حسابرسی ۱**

◀ مولفان: مهدی اتحادفرد-آزاده گودرزی معصومی

◀ ناشر: موسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران

◀ ویراستار: مهدیه مخبری

◀ صفحه آرای: نازنین نصیری

◀ طراح جلد: داریوش فرسایی

◀ نوبت چاپ: اول

◀ تاریخ نشر: ۱۴۰۱

◀ چاپ و صحافی: صدف

◀ تیراژ: ۱۰۰ جلد

◀ قیمت: ۱۰۶۰۰۰۰ ریال

◀ شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۸-۵۴۲-۸

◀ نشانی واحد فروش: تهران، میدان انقلاب،

خ کارگر جنوبی، روبروی پاساژ مهستان،

پلاک ۱۲۵۱-تلفن: ۰۴۶۶۴۱۰۰۴۶-۲۲۰۸۵۱۱۱

◀ فروشگاههای اینترنتی دیباگران تهران :

WWW.MFTBOOK.IR

www.dibagaran.com

سرشناسه: اتحادفرد، مهدی، ۱۳۶۳-

عنوان و نام پدیدآور: حسابرسی ۱ / مولفان:

مهدی اتحادفرد، آزاده گودرزی معصومی؛

ویراستار: مهدیه مخبری.

مشخصات نشر: تهران: دیباگران تهران: ۱۴۰۰

مشخصات ظاهری: ۱۷۸ ص: مصور،

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۸-۵۴۲-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: حسابرسی-راهنمای آموزشی(عالی)

موضوع: Auditing-study and teaching(higher)

موضوع: حسابرسی-آزمون ها و تمرین ها(عالی)

موضوع: Auditing-examinations, questions, etc(higher)

رده بندی کنگره: HF ۵۶۶۷

رده بندی دیویی: ۶۵۷/۴۵۰۷۶

شماره کتابشناسی ملی: ۸۷۸۳۲۳۶

نشانی اینستاگرام دیبا **dibagaran_publishing** نشانی تلگرام: **@mftbook**

هر کتاب دیباگران، یک فرصت جدید علمی و شغلی.

هر گوشی همراه، یک فروشگاه کتاب دیباگران تهران.

از طریق سایتهای دیباگران، در هر جای ایران به کتابهای ما دسترسی دارید.

فهرست مطالب

مقدمه ناشر ۱۰

مقدمه مؤلفین ۱۲

فصل اول

حسابرسی چیست؟ ۱۳

مقدمه ۱۴

حسابرسان مستقل و سایر حسابرسان ۱۴

نقش اعتباردهی حسابرسی ۱۶

اعتبار - سهم حسابرس مستقل در گزارشگری مالی ۱۶

عوامل توجیه‌کننده تقاضا برای حسابرسی ۱۷

انواع حسابرسی ۱۷

مخارج یک حسابرسی ۱۸

استانداردهای پذیرفته شده حسابرسی ۱۹

استانداردهای عمومی ۱۹

استانداردهای اجرای عملیات ۱۹

استانداردهای گزارشگری ۲۰

کاربرد استانداردهای حسابرسی ۲۰

۱- آموزش و تخصص ۲۰

۲- استقلال - مهمترین استاندارد حسابرسی ۲۱

۳- مراقبتهای حرفه‌ای ۲۱

استانداردهای اجرای عملیات - گردآوری شواهد ۲۱

۱- برنامه‌ریزی و سرپرستی کافی ۲۲

۲- شناخت کافی از کنترل‌های داخلی ۲۲

۳- شواهد کافی و قابل اطمینان ۲۲

استانداردهای گزارشگری ۲۲

گزارش حسابرسان ۲۲

اهمیت گزارش حسابرسان ۲۳

بند مقدمه گزارش حسابرسان ۲۳

۱- شرکت صاحبکار مسئول اصلی صورتهای مالی است ۲۳

۲- حسابرسان نسبت به صورتهای مالی گزارش می‌دهند نه درباره مدارک حسابداری ۲۴

بند دامنه رسیدگی گزارش حسابرسان ۲۴

بند اظهارنظر گزارش حسابرسان ۲۵

صورتهای مالی " از تمام جنبه‌های با اهمیت، به نحو مطلوب نشان می‌دهد " ۲۵

۲۶	..... سایر انواع گزارش‌های حسابرسی
۲۸	..... سؤالات تشریحی فصل اول

فصل دوم

۲۹	..... آیین رفتار حرفه‌ای
۳۰	..... مقدمه
۳۰	..... آیین رفتار حرفه‌ای در حسابرسی مستقل
۳۰	..... باب ۱_ اصول
۳۱	..... ماده ۱
۳۱	..... مسئولیت‌ها
۳۱	..... ماده ۲
۳۱	..... منافع جامعه
۳۲	..... ماده ۳
۳۲	..... درستکاری
۳۲	..... ماده ۴
۳۲	..... بی‌طرفی و استقلال
۳۲	..... ماده ۵
۳۲	..... دقت حرفه‌ای
۳۲	..... ماده ۶
۳۲	..... دامنه و نوع خدمات
۳۲	..... باب ۲_ احکام
۳۲	..... کاربرد
۳۳	..... حکم ۱۰۱
۳۳	..... استقلال
۳۴	..... تجزیه و تحلیل استقلال
۳۴	..... کاربرد حکم استقلال
۳۵	..... استقلال شرکا و کارکنان
۳۵	..... منافع مالی در واحد صاحبکار حسابرسی
۳۵	..... منافع مالی مستقیم و غیرمستقیم
۳۵	..... رابطه استخدامی قبل با صاحبکار
۳۶	..... منافع بستگان حسابرس
۳۶	..... استقلال نسبی
۳۷	..... حکم ۱۰۲
۳۷	..... بی‌طرفی و درستکاری
۳۷	..... تجزیه و تحلیل بی‌طرفی و درستکاری
۳۷	..... حکم ۲۰۱
۳۷	..... استانداردهای عمومی
۳۷	..... تجزیه و تحلیل استانداردهای عمومی

۳۸	حکم ۲۰۲
۳۸	رعایت استانداردها
۳۸	تجزیه و تحلیل رعایت استانداردها
۳۸	حکم ۲۰۳
۳۸	اصول حسابداری
۳۹	حکم ۲۰۳
۳۹	تجزیه و تحلیل اصول حسابداری
۳۹	حکم ۳۰۱
۳۹	اطلاعات محرمانه صاحبکار
۳۹	تجزیه و تحلیل اطلاعات محرمانه صاحبکار
۴۰	حکم ۳۰۲
۴۰	حق الزحمه مشروط
۴۰	تجزیه و تحلیل حق الزحمه‌های مشروط
۴۰	حکم ۵۰۱
۴۰	اعمال بدنام کننده
۴۰	تجزیه و تحلیل اعمال بدنام کننده
۴۱	حکم ۵۰۲
۴۱	آگهی و سایر انواع تبلیغات
۴۱	تجزیه و تحلیل آگهی و سایر انواع تبلیغات
۴۱	حکم ۵۰۳
۴۱	کمیسیون
۴۲	تجزیه و تحلیل کمیسیون
۴۲	حکم ۵۰۵
۴۲	نوع شخصیت حقوقی و نام
۴۲	تجزیه و تحلیل نوع شخصیت حقوقی و نام
۴۴	مسئولیت حساب‌رسان در برابر صاحبکاران
۴۴	مسئولیت حساب‌رسان نسبت به کشف اشتباهات و تخلفات
۴۴	دادخواهی صاحبکاران
۴۵	برخورداری اشخاص ثالث ذینفع از حقوقی مشابه حقوق صاحبکار
۴۵	مسئولیت حساب‌رسان در برابر سایر اشخاص ثالث
۴۶	سؤالات تشریحی فصل دوم

فصل سوم

۴۷	مسئولیت‌های کارکنان حرفه‌ای
۴۸	مقدمه
۵۰	برنامه‌ریزی حسابرسی
۵۰	پذیرش صاحبکار جدید حسابرسی
۵۱	کمیته‌های حسابرسی

۵۱	تماس با حسابرسان قبلی
۵۲	کسب شناخت از فعالیت صاحبکار
۵۳	روش‌های تحلیلی
۵۳	بازدید کارخانه و دفاتر کار
۵۴	مذاکرات مقدماتی با صاحبکار
۵۴	حق‌الزحمه حسابرسی
۵۵	استفاده از کارکنان صاحبکار
۵۵	موافقت‌نامه حسابرسی
۵۶	تنظیم طرح کلی حسابرسی
۵۷	عوامل مؤثر بر احتمال خطر حسابرسی صورت‌های مالی
۵۸	توجه به احتمال وجود تحریف در مانده حساب‌ها
۵۹	طرح‌های حسابرسی
۶۰	برنامه‌های حسابرسی
۶۰	بودجه‌های زمانی کار حسابرسی
۶۱	فرایند حسابرسی
۶۴	ارتباط آزمون کنترل‌ها با آزمون‌های محتوا
۶۵	زمان‌بندی عملیات حسابرسی
۶۶	سوالات تشریحی فصل سوم

فصل چهارم

۶۷	مفهوم کنترل داخلی
۶۸	مقدمه
۶۸	ضرورت وجود کنترل‌های داخلی
۶۹	انواع کنترل‌های داخلی
۶۹	طبقه‌بندی کنترل‌های داخلی
۷۰	کنترل‌های داخلی حسابداری در برابر کنترل‌های داخلی اداری
۷۱	اجزاء سیستم کنترل داخلی
۷۱	(۱) محیط کنترلی
۷۱	الف) طرز تفکر مدیریت و نحوه اجرایی آن
۷۲	ب) طرح سازمان
۷۳	ج) روش‌های مدیریت نیروی انسانی
۷۴	د) پیش‌بینی‌های مالی و بودجه
۷۵	و) حسابرسی داخلی
۷۶	ه) کمیته حسابرسی
۷۶	(۲) سیستم حسابداری
۷۶	الف) مستندات کافی
۷۷	ب) فهرست حساب‌ها
۷۷	ج) دستورالعمل‌های اجرای رویه‌ها و روش‌های حسابداری

۷۷	..... روش‌های کنترل (۳)
۷۹	..... محدودیت‌های سیستم کنترل داخلی
۸۰	..... کسب شناخت کافی از ساختار کنترل داخلی برای برنامه‌ریزی حسابرسی
۸۳	..... برآورد احتمال خطر کنترل و طراحی آزمون‌های اضافی کنترل‌ها
۸۴	..... اجرای آزمون‌های اضافی کنترل‌ها
۸۵	..... برآورد مجدد احتمال خطر کنترل و طراحی آزمون‌های محتوا
۸۷	..... گزارش مسائل مربوط به ساختار کنترل داخلی (شرایط قابل گزارش و نامه مدیریت)
۸۸	..... کنترل داخلی در شرکت‌های کوچک
۹۰	..... سؤالات تشریحی فصل چهارم

فصل پنجم

۹۱	..... شواهد: (سومین استاندارد اجرای عملیات)
۹۲	..... مقدمه
۹۲	..... نوع شواهد
۹۲	..... کفایت - موضوعی قضاوتی
۹۳	..... شواهد مربوط به احتمال خطر ذاتی
۹۳	..... شواهد مربوط به احتمال خطر کنترل
۹۳	..... شواهد محدودکننده احتمال خطر عدم کشف
۹۴	..... (۱) شواهد عینی
۹۴	..... (۲) مدارک
۹۵	..... (۳) دفاتر و اسناد حسابداری
۹۵	..... (۴) روش‌های تحلیلی
۹۶	..... (۵) محاسبات
۹۶	..... (۶) نظرات کارشناسان
۹۶	..... (۷) شواهد شفاهی
۹۷	..... (۸) تأییدیه‌های مدیریت
۹۷	..... اهداف دریافت تأییدیه
۹۷	..... مخارج تأمین شواهد
۹۷	..... شواهد حاصل از رویدادهای بعد از تاریخ ترازنامه
۹۸	..... گروه اول رویدادهای بعد از تاریخ ترازنامه
۹۸	..... گروه دوم رویدادهای بعد از تاریخ ترازنامه
۹۹	..... سؤالات تشریحی فصل پنجم

فصل ششم

۱۰۰	..... حسابرسی مبتنی بر ریسک
۱۰۱	..... مقدمه
۱۰۱	..... عناصر تشکیل‌دهنده ریسک حسابرسی
۱۰۱	..... الف) ریسک ذاتی Inherent Risk

۱۰۲	..... (Control Risk) ریسک کنترلی (ب)
۱۰۲	..... (Detection Risk) ریسک عدم کشف (ج)
۱۰۴	..... تطبیق استانداردهای حسابرسی مربوط به نمونه‌گیری
۱۰۵	..... حسابرسی عملیاتی
۱۰۵	..... تعریف اثربخشی، کارایی و صرفه اقتصادی
۱۰۵	..... هدف‌های حسابرسی عملیاتی
۱۰۶	..... مزایای حسابرسی عملیاتی
۱۰۶	..... فرایند کلی حسابرسی عملیاتی
۱۰۶	..... ۱. مرحله برنامه‌ریزی
۱۰۷	..... ۲. مرحله تدوین برنامه
۱۰۷	..... هدف‌های برنامه حسابرسی
۱۰۷	..... مزایای برنامه حسابرسی
۱۰۸	..... روش‌های تدوین برنامه حسابرسی
۱۰۸	..... ۳. مرحله اجرای عملیات
۱۰۹	..... هماهنگی و سازماندهی
۱۰۹	..... اجرای برنامه حسابرسی
۱۱۰	..... ۴. مرحله ارزیابی نتایج و ارائه پیشنهادها
۱۱۰	..... ارزیابی نتایج
۱۱۰	..... تدوین پیشنهاد
۱۱۰	..... ویژگی‌های پیشنهاد
۱۱۰	..... ۵. مرحله گزارشگری
۱۱۱	..... مراحل تهیه گزارش
۱۱۱	..... محتوای گزارش
۱۱۲	..... ۶. پیگیری
۱۱۲	..... سایر خدمات اعتباردهی و خدمات حسابداری
۱۱۲	..... انواع خدمات اعتباردهی
۱۱۴	..... خدمات اعتباردهی به سایر اطلاعات
۱۱۴	..... حسابرسی عملکرد مدیریت
۱۱۵	..... خدمات حسابداری
۱۱۶	..... سؤالات تشریحی فصل ششم

فصل هفتم

۱۱۷	..... نمونه‌گیری در حسابرسی
۱۱۸	..... مقدمه
۱۱۸	..... انواع نمونه‌گیری در حسابرسی
۱۱۹	..... (۱) انتخاب تصادفی
۱۲۰	..... (۲) انتخاب منظم (سیستماتیک)
۱۲۱	..... (۳) طبقه‌بندی

۱۲۱	نمونه‌های قطعه‌ای (۴)
۱۲۱	طرح‌های نمونه‌گیری
۱۲۲	حدود مجاز احتمال خطر نمونه‌گیری (دقت)
۱۲۲	خطای قابل تحمل
۱۲۲	اندازه نمونه
۱۲۳	نمونه‌گیری برای آزمون کنترل‌ها
۱۲۳	احتمال خطر نمونه‌گیری در آزمون کنترل‌ها
۱۲۴	نمونه‌گیری براساس صفت
۱۲۴	تعیین احتمال خطر اتکای بیش از واقع و ضریب انحراف قابل تحمل
۱۲۵	سایر روش‌های نمونه‌گیری آماری براساس صفت
۱۲۶	نمونه‌گیری غیر آماری براساس صفت
۱۲۶	نمونه‌گیری برای آزمون‌های محتوا
۱۲۷	احتمال خطر نمونه‌گیری برای آزمون‌های محتوا
۱۲۷	نمونه‌گیری براساس متغیر
۱۲۷	تعیین اندازه نمونه
۱۲۸	ارزیابی نتایج نمونه
۱۲۹	سؤالات تشریحی فصل هفتم

فصل هشتم

۱۳۰	کاربرگ حسابرسی
۱۳۱	مقدمه
۱۳۱	کاربرگ حسابرسی چیست؟
۱۳۱	نقش کاربرگ‌های حسابرسی
۱۳۳	ماهیت محرمانه کاربرگ‌ها
۱۳۴	مالکیت کاربرگ‌های حسابرسی
۱۳۴	کاربرگ‌های حسابرسی و مسئولیت حساب‌برسان
۱۳۵	انواع کاربرگ‌ها
۱۳۷	نگهداری کاربرگ‌های حسابرسی
۱۳۸	کنترل کیفیت در مؤسسات حسابرسی
۱۳۸	بررسی‌های هم‌پیشگان
۱۴۰	کمتر از واقع گزارش کردن ساعات کار
۱۴۱	سؤالات تشریحی فصل هشتم
۱۴۲	نکات مهم حسابرسی ۱
۱۵۳	سؤالات چهارگزینه‌ای
۱۶۸	پاسخ سؤالات چهارگزینه‌ای

خط‌مشی انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران در عرصه کتاب‌هایی با کیفیت عالی است که بتواند
خواسته‌های به روز جامعه فرهنگی و علمی کشور را تا حد امکان پوشش دهد.
هر کتاب دیباگران تهران، یک فرصت جدید شغلی و علمی

حمد و سپاس ایزد منان را که با الطاف بی‌کران خود این توفیق را به ما ارزانی داشت تا بتوانیم در راه ارتقای دانش عمومی و فرهنگی این مرز و بوم در زمینه چاپ و نشر کتب علمی و آموزشی گام‌هایی هرچند کوچک برداشته و در انجام رسالتی که بر عهده داریم، مؤثر واقع شویم.

گسترده‌گی علوم و سرعت توسعه روزافزون آن، شرایطی را به وجود آورده که هر روز شاهد تحولات اساسی چشمگیری در سطح جهان هستیم. این گسترش و توسعه، نیاز به منابع مختلف از جمله کتاب را به عنوان قدیمی‌ترین و راحت‌ترین راه دستیابی به اطلاعات و اطلاع‌رسانی، بیش از پیش برجسته نموده است.

در این راستا، واحد انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران با همکاری اساتید، مؤلفان، مترجمان، متخصصان، پژوهشگران و محققان در زمینه‌های گوناگون و مورد نیاز جامعه تلاش نموده برای رفع کمبودها و نیازهای موجود، منابعی پُر بار، معتبر و با کیفیت مناسب در اختیار علاقمندان قرار دهد.

کتابی که در دست‌دارید تألیف "جناب آقای مهدی اتحادفرد-سرکار خانم آزاده گودرزی معصومی" است که با تلاش همکاران ما در نشر دیباگران تهران منتشر گشته و شایسته است از یکایک این گرامیان تشکر و قدردانی کنیم.

با نظرات خود مشوق و راهنمای ما باشید

با ارائه نظرات و پیشنهادات و خواسته‌های خود، به ما کمک کنید تا بهتر و دقیق‌تر در جهت رفع نیازهای علمی و آموزشی کشورمان قدم برداریم. برای رساندن پیام‌هایتان به ما از رسانه‌های دیباگران تهران شامل سایتهای فروشگاهی و صفحه اینستاگرام و شماره‌های تماس که در صفحه شناسنامه کتاب آمده استفاده نمایید.

مدیر انتشارات

مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران
dibagaran@mftplus.com

تقدیم به میوه های باغ زندگی مان

آرتین و آریتا

آزاده کوردزی معصومی   مهدی اتحادفرد

مقدمه مؤلفین

به نام خدای حسابگر، حسابدان، حسابساز، حسابرس و حسابدار زمین و آسمان و هر آنچه در اوست. هم او که افتتاحیه و اختتامیه همه حساب ها و کتاب هاست. ترازش همیشه موزون است و موجودی هایش همیشه در فزون. مطالبات مشکوک الوصولی ندارد چه اینکه کسی از قدرت لایزال او نمی تواند بگریزد. و استهلاک انباشته محاسبه نمی کند، گویا که در حوزه حسابداری او چیزی بی ارزش نمی شود. به کسی مالیات نمی دهد و از کسی به ناحق چیزی نمی گیرد. نه سهمی است و نه تضامنی. هیچ شراکتی با کسی ندارد. تک مالکی است و بی رقیب.

با توجه به اینکه درس حسابرسی یکی از مهم ترین درس برای دانشجویان رشته حسابداری است، قصد کردیم با همکاری انتشارات دیباگران تهران کتاب حسابرسی ۱ را به تالیف برسانیم. این کتاب به گونه ای تالیف گردیده است که برای داوطلبین کنکور ارشد و دکتری حسابداری و همچنین داوطلبین آزمون جامعه حسابداران رسمی مفید خواهد بود.

لذا با تمام تلاشی که اینجانبان برای تالیف یک کتاب کامل و بی نقص نموده ایم، از همه اندیشمندان و بزرگان علم حسابرسی تقاضامندیم که پیشنهادات و نظرات خود را در جهت ارتقاء کتاب حاضر با اینجانبان در میان گذارند.

مهدی اتحادفرد   آزاده گودرزی معصومی